

Panun pakinoita

Kiertäessäni uuden paperin vanhaan Remingtoniin naputellakseni muutaman rivin kesärantani tervehdyksenä Liiton Oulunsalon-numeroon, pysähtyy katseeni pöydän toisella reunalla nojailevaan valokuvaan, joka esittää ystäväämme Elias Lönnrotia tai oikeammin Eliaksen patsasta. Asken tuo kuva ei suinkaan ollut tuossa mutta on noussut kuin noussutkin kynätelinettä vasten nojailevasta kuva- ja paperipinkasta esille ja arvattavasti juuri siksi, että en unohtaisi tätä pakina-velvollisuuttani. Tätä Eliasta kutsumme nimittäin "Saunarannan Lönnrotiksi" ja niin olemmekin sitten nimellisestikin kotirannalla.

Aniharva salolainen tietää tällaisesta Saunarannasta mitään eikäpä Saunarantaa ole mihinkään karttaan merkittykään (vielä), mutta on se kuitenkin. Puumerkki on saunarantalainen ja ranta on saanut nimensä siitä, että sen kaupunkilaiset kesäasukkaat kaikki ovat intohimoisia saunanystäviä, joista monet ovat asuinsensa täällä aloittaneetkin saunasta, kuten kunnan suomalaiselle kuuluu. Vaikka nyt istun kaupungissa kiviseinäisessä työhuoneessani, jonne tähän vuorokauden aikaan ei näy ulkoa yhtään mitään, on mieluisaa kuvitella olevansa siellä Kesälässä, joka on yksi niistä mainitun rannan "villoista". Olen nimittäin laskemattoman suuressa kiitollisuudenvelassa tuolle Kesälälle ja tietysti vanhemmilleni, jotka minut sinne kantoivat ennenkuin osasin kävelläkään, samoin tietysti sille vanhalle kunnan "rosvopäälikölle", vankilantirehtöörille, joka aikanaan älysi myydä tuon mainion havumetsäpalstan kivirantoinen juuri "meille".

... kivirantoinen! Voin kuulla aaltojen hiljaisen loiskeen kiiviin. Se kuuluu aivan tuosta ikkunan alta ja jos en nouse tuoltani kirjoituspöydän äärestä, näyttää aivan siltä kuin meri huuhtelisi rakennuksen kivijalkaa. Mutta siinä on kuitenkin törmä välissä, törmän alla kivikko ja hieman hietikkoo ja sitten meri. Meri on näin muodostunut lapsesta alkaen erääksi elämäni suurimmista elämyksistä ja minusta tuntuu vielä joskus näin vanhanakin, että voisin äityä runoilijaksi tuon meren äärellä tai sitä vain ajattellessani. Se on myrskynnyt, sen tuulet ovat ulvoneet, vauhtoneet läpi hataran rakennuksen, se on kastellut minut luvatta lukemattomia kertoja, kohmettanut, pannut ponnistelemaan voimat äärimmilleen korkinkeveän veneen hypellessä

Lönnrot ja Saunarannan mänyt, taustana taivas ja Kempeleen sininen lahti.

aalloilla kotia kohti, mutta se — tuo meri — on levännyt silmiäni edessä niin peilinkirkkaana, niin taivaan jokaisen yksityiskohdankin kuvastavana, että sen kirkkaampaa ei voi maailmassa ollakaan. Sellaisina sydänpäivän hetkinä, jolloin valkea liikkumaton lumivuo ten tapainen pilvi on jökötänyt Kempeleenlahden yläpuolella ja — Kempeleenlahden syvyydessä samalla —, on tuntunut kuin aika olisi seisahtunut. Sellainen on kesäpäivän seisaus, niin olen aina ajatellut. Tai illalla, kun aurinko verkaan on vierinyt merta kohti ikäänkuin poukkien Varjakansaaren puidenlatvojen tasalla kupsahtaakseen sitten rannattomaan mereen, jonne se vähitellen on vajonnut, niin tulipunaisena, että olisi melkein valmis odottamaan kuulevansa sähinää ja sihinää, kun kuuma ja kylmä tuolla kaukaisuudessa yhtyvät.

Sellaisena iltana, niin, ja erikoisesti sellaista iltaa seuraneena yönä, jos nyt yöstä on voinut puhua... Silloin, yöllä, silloin vasta värit ovat oikeuksiinsa päässeet! Tarvittaisiin parhaiden taiteilijamestareiden maletit tai naismuotien parhaiden asiantuntijain sanavarastot, värisanasto, vivahdenimitykset, tuota ihmeellistä väri-leikkiä kuvaamaan. Tuskin kuuluu linnunääntäkään, koko luonto lepää, mutta värit taivaassa ja meressä — kumpi ne kummaltakin saakaan — muuttuvat hiljalleen, melkein otta maamatta ja sydämeen ottaa tuo kauneus, josta ihmlapsi sentään joka vuosi saa nauttia.

Meri — tuoko on se vihämie-linen, raju, häikäilemätön, jota vastaan joskus on pitänyt taistella. Ja entä sitten aamulla anivarhain, kun aurinko itseasiassa jo tuntikausia on loistanut pohjoisesta ja idästä, kun linnut laulavat, niin että kaikki soi ja helisee! Yksinkertaiset vaatimattomat suomalaiset puut, rantaleppä, nupulla oleva pihlaja, ei vielä vihdaksi riittävä koivu, pihassamme melkein harvinaisuus, korkea kotikuusi, suora kuin ruhtinas, ja jyhkeä petäjä ovat silloin niin vihreitä, kukin omine vivahteineen, ettei sitä voinut talvella kuvitellaakaan. Lisäksi männyn kuori loistaa kuin kupari, kirkkain juhlakiilloitettu kupari. Saunanportaalla on lämmintä eikä vielä mistään kuulu ihmisen ääntä ellei nyt tuo kaukainen kolke ole ahkeran kalastajan tasatahtisesta kaksihankaisesta.

Miksi tällaista puhun, hvvt maalaisserkut. Siksi, että ollessani aivan poikki, väsynyt, sie-lullisesti bajalla, toivoton, olen näitä nähdessäni, kuulumattomia kuullessani kerta kerran jälkeen ikäänkuin uudelleen kasvanut, uudelleen syntynyt, alkanut uskoa ja toivoa. Hiljaisuus ja rauha, tuollainen juuri, on se parantava lääke, jota nykyajan ihmisille pitäisi pystyä pulloitetuna myymään. Ja kun sitten niikseen on sattunut, ei tämä kunnan Remington mis-sään niin innoittuneena ole "nähissut", naputellut, kuin Kesälässä. Siksi siitä on tullut minulle välttämättömyys, osa itseäni, siksi sallittakoon minun tämä nurkkaus täyttää tällä kiitollisella ylistyslaululla. Kauneutta on kaikkialla, kun vain sen pystymme havaitsemaan, haluamme havaita, ei siihen tarvita suuria puistoja eikä puutarhoja, vain kaistale hiekkaisa havumetsää, rantatörmä, mustikkamaa, juolavehniä ja suolaheinä, suolaveden sileäksi huuhtoma kivi, päiväsäde yön jälkeen.

Kuinka kiitollinen olenkaan siitä, että saan sinne taas menä. Se on minulle kotiseutu sanan puhtaimmassa merkityksessä ja mehän, rantalaiset, salolaiset, vietämme tänään julki-estikin kotiseutupäivää. Tuo Lönnrotin metrinen muisto-merkki Saunarannan, kesärannan, korkeimmalla törmällä symbolisoi, suuren isänmaan-ystävän muistona, melkein satumalta tänne joutuneena, mutta kotiutuneena kunnan naapurini kotipihaan, tätä kaikkien meidän tuntemaa kotiseuturakkautta.

Panu